

Czas nowego otwarcia w Otwartej Nauce:

perspektywa europejska i rekomendacje EUA,
kontekst polski

Marek Niezgódka
marekn@icm.edu.pl

Prezydium KRASP-PAN, 8.07.2017

Struktura prezentacji:

5 punktów

i bonus: 4 rozszerzenia

I. Kontekst ogólny

Otwarty Dostęp – referencje źródłowe: UE, Polska

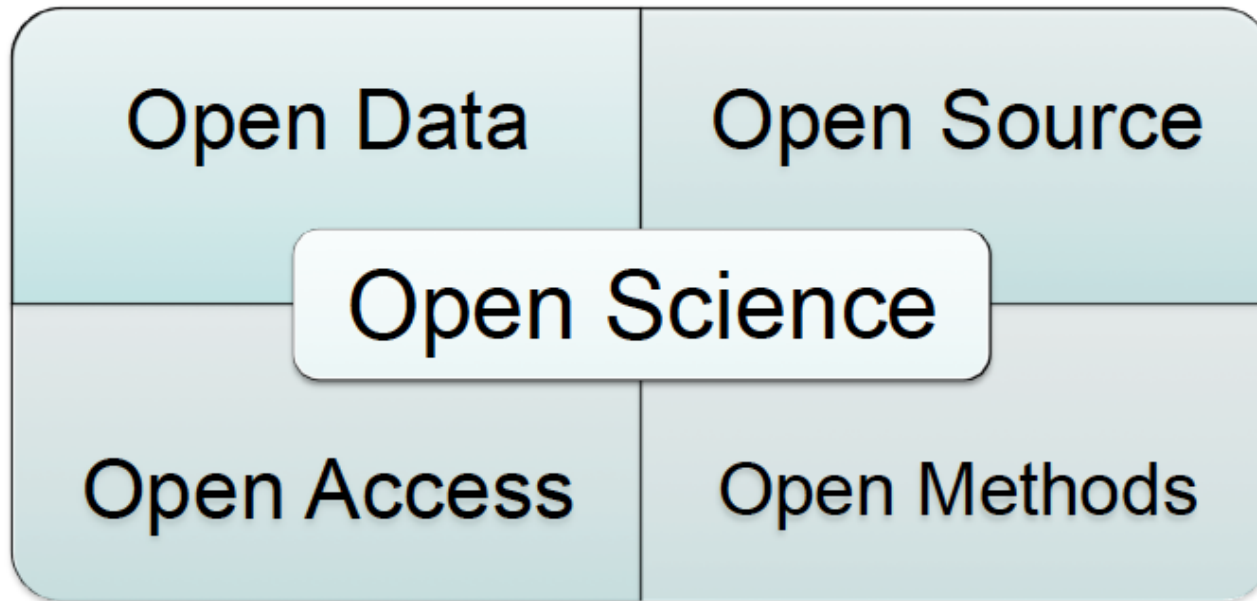
- **UE, 2012:** ZALECENIE KOMISJI z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej oraz jej ochrony
- **Horyzont 2020:** Obowiązek udostępnienia wyników publikacji w modelu otwartym
- **Polska, 23.10.2015:** ogólny dokument *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce* (MNiSW)

Otwarta Nauka: nowe impulsy, 2016+

- 2016, UE: prezydencja holenderska
  - **Otwarta Nauka jako priorytet**
- **Amsterdam Call for Action on Open Science, 4.05.2016:**
  - bliski cel: **"full open access for all scientific publications"**
  - rekomendacja: **"data sharing and stewardship is the default approach for all publicly funded research"**

2016, Otwarta Nauka w pełnym wymiarze

- Priorytet prezydencji NL w EU:

II. Otwarta Nauka w Unii Europejskiej

UE, Horyzont 2020: zasady Otwartego Dostępu

- Ogólna zasada - **wynikowe publikacje: obowiązek udostępniania** w Otwartym Dostępie
- Pilotaż - **wynikowe dane badawcze:**
  - pilot Otwartego Dostępu,
  - **obowiązek planu** RDM (*Research Data Management*),
  - możliwość uzasadnionej deklaracji Opt-Out we wniosku projektowym, 2016
- KE, 21.03.2017: **Guidelines to the Rules on Open Access to Scientific Publications and Open Access to Research Data in Horizon 2020** (nowa wersja)

Open Research Data: referencje UE

- UE, H2020 Program: **Guidelines on FAIR Data Management in Horizon 2020**, July 2016

FAIR = *Findable, Accessible, Interoperable and Reusable*

Obowiązek: projekty dostarczają **Data Management Plan** jako Deliverable w I półroczu realizacji

III. EUA a Otwarta Nauka

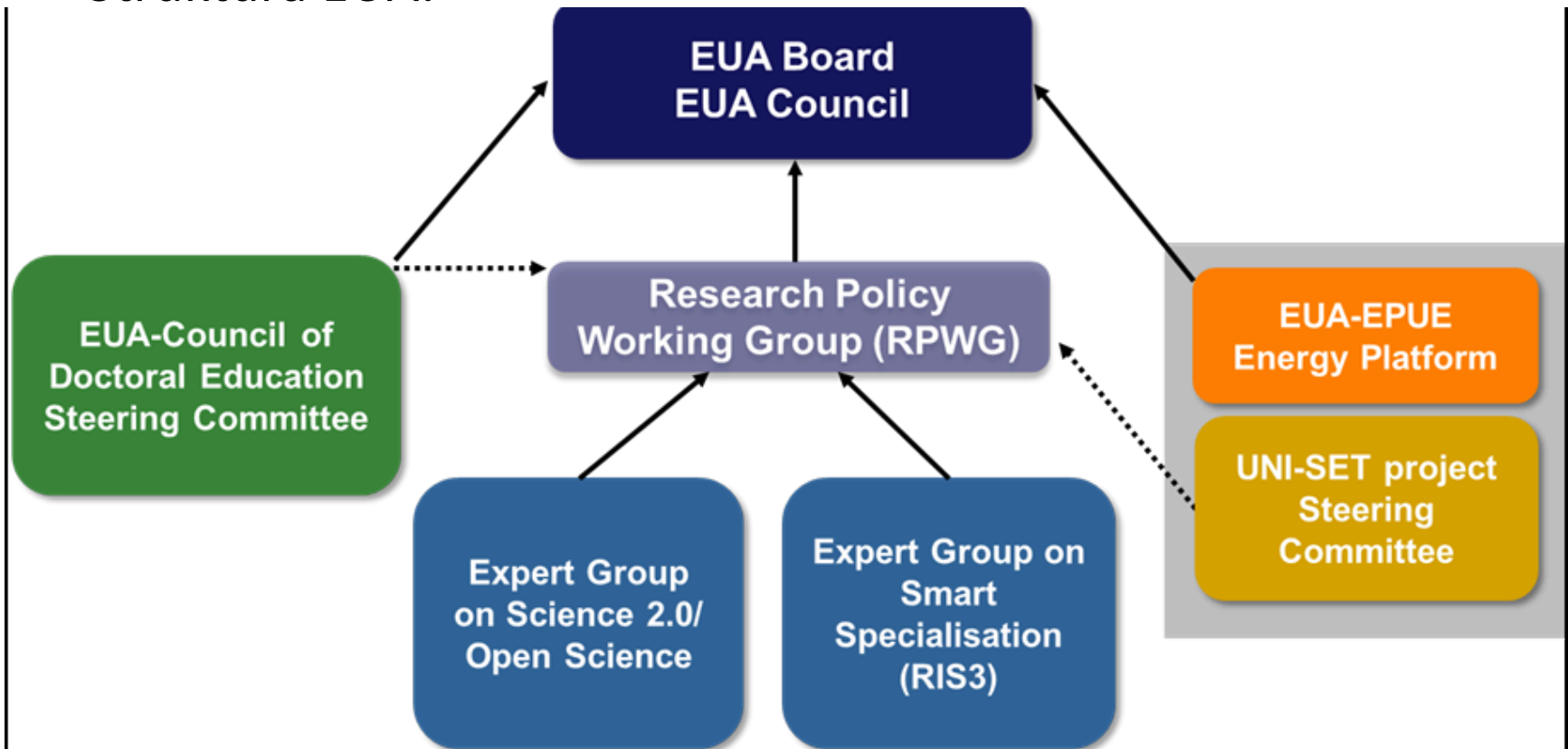
EUA:

European University Association

- Stowarzyszenie 33 krajowych Konferencji Rektorów
- Reprezentacja ok. 850 uniwersytetów z 47 krajów

- Wpływ na polityki UE dot. szkolnictwa wyższego

EUA na rzecz Open Science

- 9.2015: **powołana *Expert Group on Science 2.0/Open Science***, nominacje Konferencji Rektorów (nominacja KRASP ⇒ **MN**)
- Struktura EUA:

→ Reporting directly to
.....→ Providing information to

EUA: Big Deals with Publishers

- Specjalna stowarzyszona grupa konsultacyjna
- Krajowi koordynatorzy kontraktów na e-publicacje
- W Polsce: **WBN**
- Przeprowadzone badanie europejskie dot. dużych kontraktów wydawniczych
- W przygotowaniu szczegółowy raport dla Konferencji Rektorów

- **UWAGA: coraz częściej także e-książki!**

EUA: Otwarta Nauka - wybrane rekomendacje, 2015-2017 (e-dokumenty)

- [Towards Full Open Access in 2020: Aims and recommendations for university leaders and National Rectors' Conferences](#), June 2017
- **EUA Roadmap on Open Access to Research Publications, 2016**
- **Open Access checklist for universities: A practical guide on implementation, 2015**
- **EUA response to the European Commission proposal for a Directive on copyright in the Digital Single Market, 02.2017**
- **EUA recommendations for text and data mining (Draft), 10.2017**

EUA - Towards Full Open Access in 2020: Aims and recommendations for university leaders and National Rectors' Conferences, 1:

- **Pełny Otwarty Dostęp do 2020 !!!**
- Nowy otwarty system rozpowszechniania i publikowania
- Odbudowana podmiotowość świata nauki
- Wprowadzany alternatywny system ocen i ewaluacji
- **Autor/instytucja zachowuje Copyright** oraz prawo do nieograniczonego użycia i przetwarzania informacji zawartych w tekście oraz stowarzyszonych danych
- Koszty autorów i recenzentów są uwzględnione w systemie publikowania
- Instytucje publiczne finansujące badania zapewniają finansowanie instytucjonalnych i indywidualnych kosztów przejścia do Otwartego Dostępu, także w zakresie infrastruktury

EUA - Towards Full Open Access in 2020: Aims and recommendations for university leaders and National Rectors' Conferences, 2:

Środki realizacyjne:

- rozwój/integracja otwartych platform repozytoryjnych i wydawniczych: Instytucjonalnych/wspólnych/ krajowych/ europejskich/światowych
- wprowadzenie polityk Otwartego Dostępu do publikacji i danych badawczych wprowadzenie motywacji publikowania na platformach OD, zharmonizowanych na poziomie instytucji, kraju, Europy
- przyjęcie na poziomie rządów i instytucji finansujących naukę usuwających bariery prawne Otwartego Dostępu na poziomie międzynarodowym

IV. Nowe reguły gry: Copyright oraz TDM

UE: Nowa Dyrektywa nt. Copyright

- Wciąż jeszcze obowiązująca: **Directive 2001/29/EC, 22 May 2001, on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society**
Official Journal L 167 , 22/06/2001 P. 0010 – 0019
- Nowa Dyrektywa Copyright w trakcie uzgodnień w EuroParlamencie:
  - Kluczowa zmiana: **podejście do podmiotowości autora**
  - Prawo pozostaje po stronie autora
  - Uwolnienie praw sfery nauki w zakresie **TDM (Text and Data Mining)**: klauzule specjalne (*exemptions*) obejmujące artykuły, e-booki i inne formy
- **EUA: silne poparcie !!!**

TDM: nowy wymiar Otwartej Nauki

Tradycyjny paradygmat z perspektywy odbiorcy: **sekwencyjny dostęp do pojedynczych zbiorów treści**

TDM (Text and Data Mining):

- *automatyczne masowe wydobywanie informacji z tekstów i danych badawczych*
- *równoczesne sięganie do wielu zasobów*

Zakładany model:

- Zakup treści uprawnia do nieograniczonego TDM
- Otwarty Dostęp obejmuje uprawnienie do TDM
- **Silne kontrowersje z głównymi wydawcami**

V. Polska: sytuacja, perspektywy

Otwarta Nauka w Polsce: stan obecny

- **Brak wdrożonej polityki Otwartego Dostępu**
- 2016: decyzja o **nie**finansowaniu e-infrastruktur Otwartej Nauki
- 2017: **nowa postawa NCN, teraz popierającego radykalne zasady OD do publikacji**
- 2017: **wymuszona likwidacja działalności Centrum Otwartej Nauki CeON i prowadzonych tam e-infrastruktur**

Polska: możliwe działania KRASP-PAN

- Ustanowienie **Zespołu ds. Otwartej Nauki:**
  - Wdrożenie zasad Otwartej Nauki
  - Opinie (i rekomendacje) dla instytucji decyzyjnych
- Inicjatywy e-wydawnicze i e-infrastrukturalne

Marek Niezgódka
marekn@icm.edu.pl

Rozszerzenia

A1. TDM (Text and data Mining)

Działania Uniwersytetów wspierające TDM

- Promocja TDM jako pełnoprawnego podejścia do badań eksploracyjnych:
- Traktowanie działań związanych z TDM w kontekście transformacji do modeli Otwartej Nauki
- Wspieranie rozwoju usług instytucjonalnych zorientowanych na TDM, inwestowanie w rozwój e-infrastruktur umożliwiających TDM
- Ustanowienie wzorców wymiany i współpracy również z nie-akademickimi partnerami z sektora publicznego, przemysłu i businessu

EUA Recommendations on TDM (draft)

- **National Rectors' Conferences and university rectors** are recommended to set up a policy on research data management and TDM including:
- **Raising awareness** at institutional and researchers' levels on the importance of TDM for the advancement of science and knowledge.
- **Ensuring that the ownership of research data lies with researchers and their institutions**, and are not transferred to scientific publishers.
- **Empowering researchers to become skilled data analysts**, by acknowledging the value of research data management and analysis and providing incentives accordingly. Although researchers see the necessity to manage data carefully, this is a very time consuming task. Recognition of the effort is crucial to engage researchers.
- **Investing in and supporting skills training**: researchers need to acquire the necessary programming and analysing skills to both define and use TDM techniques in their own discipline. Being able to re-use and re-analyse research outcomes should be considered as an integral part of the basic set of competences and skills researchers need to conduct their work. Data stewards and librarians, with a clear mandate from the university, need to assist researchers in managing, preserving and sharing data. This will be a crucial role; however, these skills are not yet (sufficiently) incorporated in course programmes.

A2. Publikowanie

Nowe modele publikowania naukowego

- e-Platformy wydawnicze i repozytoryjne
- Otwarte Mega-czasopisma:
  - własność edytorów a nie wydawców
- Otwarte modele opiniowania

Nowy kształt systemu wydawniczego

- Proces odzyskania podmiotowości nauki i naukowców:
  - Otwarte e-platformy wydawnicze
  - Otwarty proces recenzowania (różnorodność modeli)
  - Model *not for profit*: w skali międzynarodowej radykalne obniżenie łącznych kosztów publikowania i dostępu
- **Rekomendacja:**
  - w perspektywie finansowanie kosztów publikowania a nie kupowanie treści
  - **Efekt:** szacunkowo do 70% obniżenia sumarycznych kosztów

Kilka danych o sytuacji obecnej

- Opublikowana wiedza naukowa podwaja się co 5 lat
- Brak polskiego instytucjonalnie rekomendowanego planu!
- Ponad połowa publikowanych artykułów naukowych jest czytana jedynie przez autorów, edytorów i recenzentów
- Około 90% artykułów naukowych nie uzyskuje żadnego cytowania (niezależnego od autorów)

A3. Nowe paradygmaty w nauce

Nauki bazujące na danych (Data-driven Sciences): IV Paradygmat

(Jim Gray, laureat Nagrody Turinga)

Przedtem:

- nauki empiryczne,
- nauki teoretyczne,
- nauki obliczeniowe

... a w naukach bazujących na danych, Nowy Paradygmat Ekstremalny: HPDA

- HPDA = High-Performance Data Analytics
- HPC (High-Performance Computing) migruje do HPDA
- HPDA = BigData Analytics + HPC
- **UWAGA: DFG Excellence Strategy 2017 !!! Silne ryzyko mocnego wpływu, szczególnie młodych, naukowców, silny akcent na Data-Driven Sciences**

Kilka faktów o Open Research Data

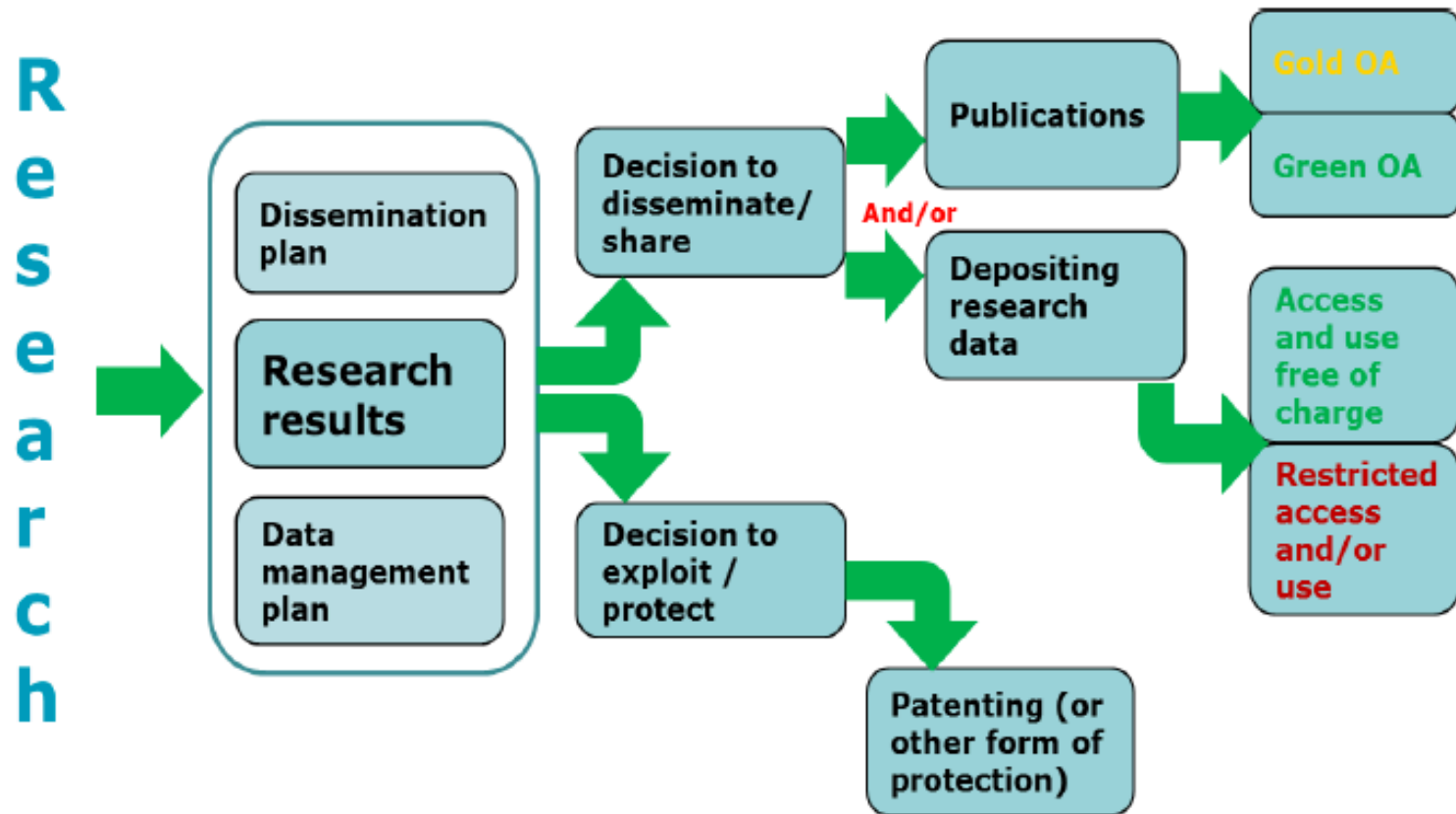
Inicjatywa wydawcy – **Springer Nature**:

- Data must be made available in a citable form, ideally in repositories, and “[a]ll users of research data must formally cite the data they use”. Data citation is a persistent feature of the standardised [research data policies](#) we are aiming to implement across all Springer Nature publications. And Springer Nature (co-chaired by BioMed Central’s Amye Kenall) has brought together publishers to share their experience and create a roadmap for implementing data citation across journals and books

Open research data w **Nature Research**:

- *We believe that wherever possible data should be open, accessible and reusable. Open access to knowledge (both datasets and research papers) inherently facilitates interdisciplinary research and pushes the boundaries of discovery. But academics rarely receive recognition or credit for making their data open*
- **Scientific Data**: open-access, online-only journal for descriptions of scientifically valuable datasets, launched by *Nature Research*

KE: Guidelines ..., 21.03.2017

Graph: Open access to scientific publication and research data in the wider context of dissemination and exploitation

A4. Jeszcze o Otwartej Nauce w EUA

Coroczne działanie EUA: 2016/17 Survey, *Questionnaire on Open Access*

Focused on the degree of implementation of institutional Open Access policies for research publications, research data management and open access to research data

Deadline for responses: 31 March 2017

Respondents:

- **338 universities from 39 countries** (2015/16: 169 institutions; 2014: 106 institutions; 100% increase compared to 2015/16)
- 82% are EUA members – 18% are non-EUA members

Response rate

- 35% of EUA universities (2015/16: 22%; 2014: 13.5%)
- 107 universities also participated in 2015/16